

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatteko

j) muussa roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

4) Eivät vastaa juurikaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Periaatetta, että lukiodiplomilla voisi korvata yhden viidestä ylioppilastutkinnon kokeesta ja että lukiodiplomi voitaisiin ottaa huomioon korkeakoulujen valinnoissa, on pitkään kehitelty eri tahoilla. Periaate on erittäin kannatettava. Sen ehdotettuun toteutukseen Lukiodiplomiselvityksessä Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatoriolla on kuitenkin monia varauksia ja kehittämistoivomuksia.

Ensinnäkin, selvityksessä ei ole oppilaan lähtökohtia ja tarpeita mitenkään pohdittu, eikä asiaa ole käsitelty sivistykselliseltä tai kasvatusfilosofiselta kannalta.

Lukiodiplomiselvitys pohjautuu suurelta osin lukio-opetuksen järjestäjätahojen antamiin kyselylomakevastauksiin vastausprosenttien jäädessä hyvin alhaisiksi: rehtorikyselyssä (31 %) ja koulutuksen järjestäjä -kyselyssä (35 %). Lisäksi 4 yliopistoa ja 8 ammattikorkeakoulua (vastausprosentti 37 %) vastasi lukiodiplomin hyödyntämiskysymyksiin. Sidosryhmät Opetushallitus, Ylioppilastutkintolautakunta, Kuntaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö ja Suomen Lukiolaisten Liitto vastasivat muun muassa lukiodiplomin uudistamista ja kustannuksia koskevaan kyselyyn. Kaikki pyydettyt tahot vastasivat kyselyyn.

Vastausprosentilla on merkitystä, kun arvioidaan selvityksen laatua ja uskottavuutta. Alhaisen vastausprosentin ohella huomiota kiinnittää se, että sidosryhmien kannanottoja on selonteossa

eritelty hyvin niukasti. Suomen Lukiolaisten Liiton vastauksia ei ole lainkaan nostettu esiin, sen sijaan Kuntaliiton vastauksien julkaiseminen liitteessä hämmentää.

Lukiouudistuksen kohteena olevien nuorten itsensä sivuuttaminen tai jättäminen vain SLL:n varaan sidosryhmänä ei ole hyväksyttävää. Perustuslaki (731/1999, 3 §) edellyttää, että ”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.” YK:n lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsiksi kaikki alle 18-vuotiaat. Se painottaa lasten osallisuutta ja sopimusvaltioiden velvollisuutta kuulla heitä, kun on heitä itseään koskevista asioista kyse.

Mahdollisuuksia opiskelijoiden kuulemiseen olisi tarjonnut se, että noin 6000 opiskelijaa on Lukiodiplomiselvityksen (s. 14) mukaan suorittanut lukiodiplomin lukuvuodesta 2015-2016 lähtien. Näitä nuoria olisi voinut lähestyä ja kysyä, mitä merkitystä lukiodiplomilla on heille ollut, millä aloilla he opiskelevat ja mitä he ajattelevat sen kehittämisestä. Nuorilla on myös näkemystä niistä sisällöistä, joista nuoret ovat kiinnostuneita lukiodiplomin suorittamiseksi.

Opetushallituksella olisi luultavasti ollut tietoa siitä, monessako koulussa lukiodiplomeja on suoritettu, miten nämä koulut jakautuvat maantieteellisesti ja mitä lukiodiplomin suorittamisen edellytyksiä on mahdollisesti tullut ilmi. Tekstissä mainitaan (s. 16), että rehtoreiden vastausten perusteella lukuvuonna 2018-2019 ”suoritettiin lukiodiplomeita 948 kappaletta”. Koska yksi opiskelija on voinut suorittaa useammankin diplomin, olisi syytä eritellä se, kuinka moni on suorittanut lukiodiplomeja.

Olisi ollut aiheellista saada myös nykyisiltä lukion opiskelijoilta tietoa siitä, miksi he eivät suorita lukiodiplomia, vaikka ovat erityislukiossa, kuten liikunta- tai musiikkilukiossa, tai miksi he ovat päätyneet sen suorittamiseen. Opiskelijoiden oman näkemyksen tuominen lukiodiplomiselvitykseen olisi syventänyt sen sisältöä ja menettelyiden kehittämistarpeita.

Toiseksi, lukiodiplomin arviointien vertaaminen ylioppilaskirjoitusten arvosanajakaumaan (kuva 4) on hätkähdyttävä. Lukiodiplomissa on kyse erityisestä kiinnostuksesta ja harrastuksesta. Gaussin käyrää ei pitäisi ottaa tällaisen toiminnan arvioinnin kehikseksi, jossa ei ole kyse normaalisti jakautuvasta ilmiöstä.

Kolmanneksi, lukiodiplomien jakaminen kahteen kastiin, niihin joiden suorittamisen järjestäminen tulisi kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi ja joilla voisi korvata yhden kokeen ylioppilaskirjoituksissa, ja niihin jotka ovat vapaaehtoisia, vaarantaa lukion taidekasvatuksen monipuolisuutta, jos toimitaan vain hallinnollistaloudellisesta näkökulmasta. Opiskelijalähtöisestä näkökulmasta lukiodiplomilla on se merkitys, että opiskelija voi kehittää itseään oman erityisen kiinnostuksensa ja lahjakkuutensa pohjalta ja että se otetaan huomioon hänen pyrkiessään jatkamaan opintojaan. Opiskelijan kannalta eron pitäisi olla vain siinä, että hän joko voi korvata lukiodiplomilla ylioppilaskirjoituksen tai ei voi. Jälkimmäisessä tapauksessa hän tekee lukiodiplomin ylimääräisenä näyttönä osaamisestaan.

On ymmärrettävää, että lukiodiplomien järjestämisen velvoittavuuden arviointi aloitetaan esitetyn kolmen oppiaineen (musiikki, kuvataide ja liikunta) osalta, mutta se ei saisi kaventaa muiden lukiodiplomien suoritusmahdollisuuksia ja arvostusta myöskään korkeakouluvalinnoissa.

Lukiodiplomeista tulee molemmissa tapauksissa saada erilliset todistukset. On varmistettava, että valinnaisaineiden lukiodiplomeja tarjoavat lukiot saavat niihin riittävät taloudelliset edellytykset.

Neljänneksi, lukioselvitys jättää avoimeksi sen, miten lukiodiplomin edellyttämien kurssien suorittaminen suhtautuu esimerkiksi taiteen perusopetukseen, vaikkapa musiikki- ja tanssiopistoissa tehtyihin opintoihin. On varmistettava, että sektorirajat ylittävä yhteistyö muun muassa taiteen perusopetusta tarjoavien oppilaitosten kanssa jatkuu ja kehittyy (valinnaisten lukiokurssien järjestämisessä ja tarjonnassa). Valinnaisten aineiden kurssitarjontaa on jo toteutettu yhteistyössä, ja tätä yhteistyötä ja sen edellytyksiä tulee kehittää edelleen.

Viidenneksi, Lukiodiplomiselvityksestä puuttuu laaja kuva yleissivistävän koulutusjärjestelmän perustehtävästä ja tarkoituksesta sekä sen nykytilasta suhteessa taidekasvatukseen. Monien keskeisten taiteen alojen, kuten teatterin, tanssin ja sanataiteen, yleissivistävän perustan antaminen puuttuu koulujärjestelmästä. Jatko-opintokelpoisuuden perustaa on etsittävä koulujärjestelmän ulkopuolelta. Lukiodiplomeilla ja niihin liittyvillä valinnaisilla taidealan lukiokursseilla taidekasvatuksen asemaa voitaisiin parantaa. Useiden taiteenalojen opetusta voitaisiin edistää myös musiikin, kuvataiteen ja liikunnan lukiodiplomien poikkitaiteellisissa toteutuksissa esimerkiksi niin, että liikunnan lukiodiplomissa tehdään mahdolliseksi kehollinen luova ilmaisu ja tanssi.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

3) En osaa sanoa

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomiselvityksessä ei ole analysoitu sitä, miten tähän mennessä suoritettavat lukiodiplomit jakautuvat alueellisesti ja oppilaiden sosiaalisen taustan näkökulmasta. Tämän vuoksi on vaikeaa sanoa siitä, miten tähän mennessä lukiodiplomin suorittamismahdollisuus on ollut yhdenvertaista. Tähän seikkaan ei selvityksessä kiinnitetä huomiota.

Yleisesti voidaan todeta, että yleissivistävässä koulujärjestelmässämme, mukaan lukien lukiossa, taidekasvatus tuottaa epätasa-arvoa. Järjestelmä on siis jo nykyisellään vahvasti eriarvoistava, sillä se ei mahdollista edes yleissivistävää perustaa teatteri- ja tanssitaiteessa, eikä anna perusvalmiuksia hakeutua alan korkeakouluopintoihin (lukuunottamatta muutamaa erityislukiota). Teatteri- ja tanssialan koulutukseen hakeutuva oppilas joutuu lähes poikkeuksetta hakemaan jatko-opintokelpoisuuteen valmistavia opintoja yleissivistävän koulujärjestelmän ulkopuolelta. Nämä opinnot ovat usein maksullisia, ja ne sijoittuvat alueellisesti kasvukeskuksiin. Alan koulutukseen

hakeutuukin opiskelijoita, jotka ovat saaneet mahdollisuuden opiskella teatteri- tai tanssialaa joissakin maamme erikoislukioista ja/tai taiteen perusopetuksen piirissä.

Tämä eriarvoisuus on tosiasia. Selvityshenkilöiden raportti ei ota tähän kantaa, mikä osoittaa, että selvityksestä puuttuu laaja kuva yleissivistävän koulutusjärjestelmän perustehtävästä ja tarkoituksesta, sekä sen nykytilasta suhteessa taidekasvatukseen.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

4) Eivät ole juurikaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomin siirtämisen pois päättötodistuksesta ylioppilastodistukseen on katsottu vaativan voimakkaasti arvioinnin kehittämistä, mihin osallistuisivat ns. kehittäjälukioid. Onko tästä tulossa uusi stressinaihe lukiolaisille, vaikka selvityksessä tuodaankin esille taide- ja taitoaineiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevia piirteitä. Jos kehittäjälukiona on esimerkiksi nykyinen urheilulukio liikunnan diplomille tai Sibeliuksen lukio musiikin diplomille, niin tasovaatimukset opetuksen tason ja opiskelijavalinnan takia ovat aivan erilaiset kuin tavallisissa lukioissa.

On tärkeää, että lukiodiplomia voi suorittaa myös oppilasystävällisellä työnäytetavalla, kuten tanssin, teatterin ja liikunnan lukiodiplomien kohdalla on toimittu. Yleensäkin jää kysymään, eikö lukiodiplomin arviointi voisi olla karkeampaa, kuten kiittäen hyväksyty tai hyväksyty. Näinhän nykyisin menetellään korkeakouluissakin useiden opinnäytteiden arvioinnissa.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olisi arvioitava ennakoivasti, mitä mahdollisuuksia ja riskejä sisältyy siihen, että oppilas suorittaa lukiodiplomin, joko järjestäjiä velvoittavan tai vapaaehtoisen. On toisen asteen ja korkeakouluasteen koulutuksen järjestäjien tehtävä rakentaa nämä sillat etukäteen niin, että oppilaat voivat saada tarvitsemansa informaation päätöstensä tekemiseksi.

Korkeakoulujen kanssa käytävissä keskusteluissa Opetushallituksen tulisi tuoda esiin monipuolisen osaamisen ja harrastuneisuuden merkitys monilla työaloilla, kuten kulttuurin, kasvatuksen ja sosiaalitoimen tehtävissä.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Vapaavalintaisten opintojen merkitys lukiolaisille voi olla suuri omien kiinnostuksen kohteiden ja voimavarojen löytämiseksi. Tätä pitäisi painottaa lukiodiplomin yhteydessä. Kehityksellinen, sivistyksellinen ja kasvatustieteellinen pohdiskelu puuttuu tästä selvityksestä. Lähestymistapa on välineellinen, hyötyä tavoitteleva.

Aihepiiri, joka nuoria kiinnostaisi ja joka olisi tulevaisuuden kannalta tarpeen, on informaatioteknologian vaativampi osaaminen. Tekoäly, algoritminen kulttuuri ja sosiaalinen media tulevat yhä keskeisemmiksi osiksi elämäämme ja vallankäyttöä. Olisi tarpeen, että lukiossa voisi opiskella näitä asioita. Median lukiodiplomia voisi suunnata myös näihin kysymyksiin.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemiksi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomien järjestämisen velvoittavuuden arviointi on aloitettava näiden kolmen oppiaineen osalta, mutta ei muiden diplomien suoritusmahdollisuuksia kaventaen, vaan edelleen tukien.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Pidämme tärkeänä, että vapaaehtoisten lukiodiplomien suorittamisedellytyksiä kehitetään edelleen ja että etsitään joustavia mahdollisuuksia esille nostettujen, suoritusta rajoittavien fyysisten tilaesteiden ratkaisemiseksi. Median, tanssin ja teatterin osalta selvityksessä tuotiin esille vaikeudet lukiodiplomien järjestämisessä ja viitattiin pätevien opettajien puutteeseen. Suomessa koulutetaan kuitenkin näillä kaikilla aloilla korkeakouluissa myös pedagogeja, joiden osaaminen tulisi hyödyntää.

Selvityksessä todetaan, että media-, tanssi- ja teatteriopinnot eivät ole sellaisinaan lukion oppimäärässä, mutta ne integroituvat kuitenkin useisiin oppiaineisiin. Suomessa on lisäksi useita lukioita, joilla on erityistehtäviä juuri mainituissa aineissa.

Isoissa lukioissa mahdollisuuksia useampienkin lukiodiplomien suorittamiseen tarjoutuu, mutta pienemmissä ei niinkään. Olemme täysin samaa mieltä selvitysryhmän kanssa, että lukiodiplomien

saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvitaan muutoksia lukiolainsäädäntöön sekä muutosta tukeva kansallinen rakenne.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Samaa mieltä, mutta tämä työ ei saa olla pois muiden lukioiden tuesta, joilla on eritystehtävä esimerkiksi teatterin, tanssin tai muun taide- ja taitoaineen alalla.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Eikö asian voisi ilmaista niin, että lukiodiplomi voi olla yksi viidestä ylioppilastutkinnon kokeesta, ei korvaava suoritus.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Samaa mieltä, mutta sillä täsmennyksellä, että erillisen todistuksen antamisen tulee koskea myös vapaaehtoisesti suoritettavia lukiodiplomeita.

Sanan "korvaaminen" asemasta lukiodiplomisuoritus tulisi tunnustaa yhtenä osana ylioppilastutkintoa.

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukiodien kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olisi tarkoin harkittava ja tutkittava, miten lukiodiplomin arvostelu vaikuttaa haluun niiden suorittamiseen. Lukiodiplomin arviointien vertaaminen ylioppilaskirjoitusten arvosanajakaumaan ei ole perusteltua. Lukiodiplomissa on kyse erityisestä kiinnostuksesta ja harrastuksesta. Gaussin käyrää ei pitäisi ottaa tällaisen toiminnan arvioinnin kehikseksi, jossa ei ole kyse normaalisti jakautuvasta ilmiöstä.

On tärkeää, että lukiodiplomin arviointia kehitetään oppilasystävällisen työnäytteen suuntaan, kuten tanssin, teatterin ja liikunnan lukiodiplomien kohdalla on toimittu. Yleensäkin jää kysymään, eikö lukiodiplomin arviointi voisi olla karkeampaa, kuten kiittäen hyväksyty tai hyväksyty. Näinhän nykyisin menetellään korkeakouluissakin useiden opinnäytteiden arvioinnissa.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Samaa mieltä, mutta samalla korostamme merkittävänä puutteena sitä, että lukiodiplomiselvityksestä puuttuu lapsivaikutusten arviointi. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsen etu tulee ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa. Se koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Olisi arvioitava ennakoivasti, mitä mahdollisuuksia ja riskejä sisältyy siihen, että oppilas suorittaa lukiodiplomin, joko järjestäjiä velvoittavan tai vapaaehtoisen. On toisen asteen ja korkeakouluasteen koulutuksen järjestäjien tehtävä rakentaa nämä sillat etukäteen niin, että oppilaat voivat saada tarvitsemansa informaation päätöksensä tekemiseksi.

Nuoria ei saa harhauttaa katteettomilla lupauksilla. Opetushallituksen on käytävä korkeakoulujen opiskelijavalinnoista päättävien tahojen kanssa perusteellinen keskustelu niin järjestäjiä velvoittavien kuin vapaaehtoisten lukiodiplomien asemasta opiskelijavalinnoissa etukäteen niin, että opiskelijat voivat saada luotettavaa informaatiota. Ei ole eettisesti oikein tehdä ihmiskokeita näissäkään kysymyksissä. Korkeakoulujen kanssa käytävissä keskusteluissa opetushallituksen tulisi tuoda esiin monipuolisen osaamisen ja harrastuneisuuden merkitys monilla työaloilla, kuten kulttuurin, kasvatuksen ja sosiaalitoimen tehtävissä. Selvityksen kannanoton mukaisesti korkeakoulujen tulee tarkastella lukiodiplomien konkreettisia hyödyntämistapoja samassa aikataulussa, mitä lukiodiplomin tuomisesta osaksi ylioppilastutkintoa on esitetty. Kysymystä olisi lähestyttävä myös tutkimuksella.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Jatko-opiskelu korkeakoulutasolla edellyttää toisen asteen opintojen suorittamista. Monissa maissa opiskelijat voivat aloittaa korkeakouluopintoja melko vapaasti valikoitumisen omille aloille tapahtuessa korkeakoululaitoksen sisällä. Suomalaisiin yliopistoihin on pesiytynyt 1970-luvun tutkinnonuudistuksen takia putkimainen opiskelu, jossa omaa suuntautumista on vaikea vaihtaa. Opiskelijat otetaan yliopistoihin valmiiksi muotoiltuihin ohjelmiin, joissa yksilöllinen valinnanvapaus on marginaalista. Putkimaisuutta täydentää se, että omasta suuntautumisesta on päätettävä varhain, koska yliopistot käyttävät valintaperusteina menestymistä lukio-opinnoissa, joita koskevat

valinnat on tehtävä lukion alussa. Ainoa koululaitoksemme standardoitu testi on ylioppilaskirjoitus ja siitä on muodostunut lukiokoulutuksen pelottava hirviö, joka vain kasvaa edessä olevan ylioppilaskirjoitusten painotuksen takia. Korkeakoulut ovat pitäneet päätösvallassaan sen, miten ne tekevät valintoja.

Lukion toiminnan ja arviointien kehittäminen komiteamietinnössä 1993:35 esitetyn hyvän ja kannatettavan ajatuksen suunnassa niin, että Lukiodiplomiselvityksen (s. 12) opiskelija saa opintojen päättyessä yhtenäisen asiakirjakokonaisuuden, joka kuvaa luotettavasti ja monipuolisesti hänen yleissivistyksensä suuntautumista ja tasoa sekä harrastuneisuutta ja erikoistumista. Komitea oli ottanut huomioon lukioikäisten nuorten kehitysvaiheen ja –tarpeet, mitkä jäävät sivuun Lukiodiplomiselvityksessä. Siinä lukio mielletään väliportaaksi, joka yrittää palvella korkeakouluja. Se yrittää houkutella korkeakouluja huomaamaan tärkeää lukiodiplomiuudistusta, mutta vaarana on, että sekä lukion järjestäjät että varsinkin opiskelijat jäävät epätietoisiksi, huomataanko uudistus.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomin tehtävänä on opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaan antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Emme pidä hyvänä kotitalouden diplomien nimen vaihtamista yrittäjyyden ja työelämäosaamisen diplomiksi. Kotitalouden diplomien nimen voisi muuttaa kotitalouden ja hyvinvointiosaamisen diplomiksi. Ruokakulttuurin (raaka-aineiden, valmistuksen, esillepanon, tuotekehittelyn) ja siihen liittyvän kestävä kehityksen ohella siihen voisi kuulua koetun hyvinvoinnin kannalta keskeinen vuorovaikutus ilmaisutaitoihin, talousosaaminen omien asioiden hoitamisen kannalta sekä yrittäjyys ja työelämäosaaminen. Hyvinvointiosaaminen mainitaan lukion opetussuunnitelman perusteissa LOPSissa yhtenä laaja-alaisista osaamisalueista.

Jos yrittäjyysnäkökulmaa varten suunniteltaisiin omaa diplomia, niin sen perusteet, sisältö ja kytkeä lukio-opetukseen olisi selvitettävä niin, että se palvelee lukiolaisten tarpeita suhteessa jatko-opintoihin. Lukiodiplomiselvityksessä esitetty yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomi vaikuttaa lukiota aloittavan kannalta etäiseltä, elinkeinoelämän tarpeista viritetyltä ja sisällöltään irralliselta. Yrittäjyys ja työelämäosaamista voisi kytkeä myös kohdassa 12 mainittuun käsityön ja teknologian lukiodiplomiin.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Suomessa on vahva kulttuuri muotoilun alueella. Art and design, muotoilukasvatus ja arkkitehtuuri, kuuluvat kuvataide-oppiaineeseen, mutta myös käsityön ja taiteen rajapinnat koskettavat toisiaan. Esimerkiksi Tammerkosken lukiossa on kuvataiteen ja designin valtakunnallinen erityistehtävä. Se on nimetty kuvataiteen ja käsityön rajapinnan designiksi.

Käsityön lukiodiplomin nimen vaihtamista teknologian lukiodiplomiksi ei voi hyväksyä. Käsityö voi olla perinteisempää käsityötä tai teknisempää muotoilua. Lukiodiplomin nimen voisikin muuttaa perustellummin käsityön ja teknologian lukiodiplomiksi. Käsityön ja teknologian lukiodiplomin toteutustavat voisivat olla erilaisia riippuen oppilaiden kiinnostuksen kohteista. Ne voisivat suuntautua joko perinteisten kovien ja pehmeiden materiaalien ja käsityötaidon kautta toteutettaviin prosesseihin tai teknologian ja vaikkapa robotiikan kehittämistyöhön. Käsityön ja teknologian diplomi voisi virittää luovaa lahjakkuutta, jolla olisi taloudellista merkitystä esimerkiksi yritystoiminnan kannalta. Sitä voisi kytkeä yrittäjyyteen ja työelämäosaamiseen.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kotitalouden ja hyvinvointiosaamisen sekä käsityön ja teknologian lukiodiplomeja tulee kehittää laaja-alaisesti Opetushallituksen, kehittäjälukioiden ja alan tutkijoiden ja osaajien kesken.

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

-

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

3) En osaa sanoa

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

-

Ryhänen Tuulia
Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatorio -
<https://www.taideobservatorio.fi>